

ANTI-PEST PROTOCOL

Montessori Griffensteyn
Montessori Kerckebosch
Montessori Sumatrallaan

INHOUD

1: Inleiding	1
2: Kanjertraining	2
2.1: Uitgangspunten Kanjertraining	2
2.2: Aanpak Kanjertraining	2
2.3: Kenmerken van hoe wij vorm geven aan de Kanjertraining	3
3: Anti-pest protocol	4
3.1: Definitie van pesten	4
3.2: Verschil tussen pesten en plagen	4
3.3: Vormen van pestgedrag	4
3.4: De rol van de leerkracht	4
3.5: Stappenplan bij pestgedrag	5
3.6: Interventies bij cyberpesten	6
4: Ongewenst gedrag	6
Literatuuroverzicht	7

INLEIDING

Wij werken elke dag aan het realiseren van een veilige sociale omgeving en een positief pedagogisch klimaat waarin kinderen zich harmonieus en op een prettige en positieve wijze kunnen ontwikkelen. In het anti-pestprotocol hebben wij vastgelegd hoe wij pesten, bij voorkeur, willen voorkomen en zonodig bestrijden.

Is zo'n protocol nodig? zult u zich misschien afvragen. Scholen die ontkennen dat pesten bij hen niet plaatsvindt zijn ongeloofwaardig en nemen het pestgedrag niet serieus. Het is belangrijk om een duidelijke en heldere afspraken te hebben waar alle betrokkenen op kunnen terugvallen in voorkomende gevallen.

In dit protocol is de hoofdgedachte dat alle betrokkenen hun verantwoordelijkheid nemen: ouders, kinderen (de gepeste, de pesters, de meelopers) en het schoolteam.

Waar het in het tegengaan van pesten uiteindelijk allemaal om draait, is het veranderen van de houding en gedrag van de kinderen.

Dit anti-pestprotocol staat op de website van de school <http://montessorizeist.wereldkidz.nl/>

2: KANJERTRAINING

Wij zijn een gecertificeerde 'Kanjerschool'!

De Kanjertraining heeft tot doel *sociaal vaardig gedrag te stimuleren en sociale problemen zoals pesten, conflicten, uitsluiting en sociaal teruggetrokken gedrag te voorkomen of te verminderen en het welbevinden te vergroten bij kinderen en jongeren.*

2.1: Uitgangspunten Kanjertraining

De Kanjertraining streeft de volgende uitgangspunten na:

- Het bevorderen van vertrouwen en veiligheid in de groep.
- Het versterken van de sociale vaardigheden bij kinderen.
- Beheersing van verschillende oplossingsstrategieën bij pesten en andere conflicten.
- Bewustwording van de eigenheid bij kinderen.
- Leren om verantwoordelijkheid te nemen.
- Het bevorderen van actief burgerschap en sociale integratie.

De Kanjertraining bestaat uit een serie lessen met bijbehorende oefeningen om de sfeer in de groep goed te houden (*preventief*), of te verbeteren (*curatief*).

De Kanjertraining is opgenomen in de database van het NJi (Nederlands Jeugd instituut) als effectief volgens goede aanwijzingen bij pestproblematiek en het aanleren van sociale vaardigheden.

Op school werken we in leerjaar 1 t/m 8 met de Kanjertraining. De meeste leerkrachten zijn hiervoor gecertificeerd. De scholing van nieuwe leerkrachten wordt, in fases, jaarlijks gepland.

2.2: Aanpak kanjertraining

Als kanjerschool hanteren we de volgende Kanjerregels:

- We vertrouwen elkaar.
- We helpen elkaar.
- We werken samen.
- We hebben plezier.
- We doen mee.

De Kanjertraining gaat er vanuit dat mensen verschillende soorten gedrag kunnen vertonen. Bij de kanjertraining leren de kinderen gedrag herkennen en leren ze dat een kind zich op verschillende manieren kan gedragen. Iedere vorm van gedrag lokt een reactie uit. We proberen kinderen hiervan bewust te maken en hen verschillende manieren van reageren aan te bieden. Daarnaast gaat het ook om groepsvorming. In een groep waarin je elkaar kent en het veilig is zal vervelend gedrag (pestgedrag) een stuk minder voorkomen.

Gaat er dan nooit meer wat mis, heerst er altijd rust en vrede? Nee, maar Kanjertraining kan wel helpen om problemen bespreekbaar te maken en te zoeken naar oplossingen die goed zijn voor alle partijen.

Om in gesprek te gaan over gedrag bij kinderen maken we bij de Kanjertraining gebruik van petjes met vier verschillende kleuren. Wanneer er zich een probleem of stressvolle situatie voordoet hebben we een keuze om verschillend te reageren. Binnen de psychologie wordt dit coping genoemd. Zolang je handelt vanuit vertrouwen en op basis van wederzijds respect zijn deze verschillen tussen mensen goed en waardevol. Wanneer je zo handelt noemen we dat binnen de

Kanjertraining dat je een drager bent van de witte pet. Je durft jezelf te zijn, je bent zelf te vertrouwen en durft ook anderen te vertrouwen. Kortom, je bent een Kanjer.

Je kunt een Kanjer zijn op verschillende manier. Je kunt jezelf zijn in combinatie met de zwarte pet. Dan reageer je op een stoere manier. Je vertoont leiderschapsgedrag. Je kunt je grenzen aangeven. Je durft plannetjes te maken en bent ondernemend. Zolang naast de zwarte pet ook de witte pet van het vertrouwen aanwezig is, zullen deze kinderen zich op een hele positieve en krachtige wijze gedragen.

Je kunt ook een kanjer zijn in combinatie met de rode pet. Dan ben je vol levenslust. Je hebt een goed gevoel voor humor. Je bent optimistisch en je verstaat de kunst van het relativeren. Zolang naast de rode pet ook de witte pet van het vertrouwen aanwezig is, zullen deze kinderen op een hele positieve en opgewekte manier weten te reageren.

Je kunt ook een kanjer zijn in combinatie met een gele pet. Dan ben je vriendelijk, bescheiden en aardig. Zolang naast de gele pet ook de witte pet van het vertrouwen aanwezig is, zullen deze kinderen op een hele positieve en rustige manier weten te reageren.

Uiteraard zijn er ook verschillende combinaties van petten mogelijk. Belangrijk gegeven is dat het hierbij gaat om coping. De petten zijn hulpmiddelen om op een respectvolle wijze over gedrag te kunnen praten. Kinderen zijn niet het gedrag van de pet, maar de petten staan voor de keuzes die de kinderen kunnen maken. Kinderen wordt daarmee geleerd dat ze zelf verantwoordelijkheid dragen voor de gedragskeuzes die ze maken.

Dit doen we wel	Dit doen we niet
wel op school en overal	niet op school en overal
ik	ik
klas	klas
leraar	leraar
ouders	ouders

In de Kanjertraining krijgt niet alleen gedrag aandacht, maar vooral het effect van het gedrag. Binnen de Kanjertraining gaan we uit van het vertrouwen. Daarom is binnen onze school een veelgebruikte zin: “Is het je bedoeling om....?” Bijna altijd reageert een kind met “Nee, dat was niet mijn bedoeling” en schiet het niet in het verweer met woorden zoals “Ja maar hij....” waarmee de situatie in het hoofd van de dader alleen verergert. Dat wil overigens niet zeggen dat fout gedrag geaccepteerd wordt. Ook kinderen zijn verantwoordelijk voor hun gedrag.

De “Stopmethode” (Houd daarmee op, dit vind ik niet leuk en benoemen) wordt ook regelmatig met de kinderen besproken. We vinden het belangrijk de kinderen positief te benaderen. Deze vorm van werken geeft aan dat we allemaal verschillend (mogen) zijn. Conflicten horen erbij en geven je de

mogelijkheid je verder te ontwikkelen. Dit betekent dat wij kinderen de kans geven zelf hun conflicten op te lossen. De leerkracht neemt een neutrale, leidende positie in. De oplossing van een conflict moet in redelijke mate tegemoet komen aan de wensen van alle betrokkenen. Als de oplossing voor beiden goed is, spreken we van een “win-win” situatie.

2.3: Kenmerken van hoe wij vorm geven aan de Kanjertraining

- 20 lesuren op jaarbasis, met als leidraad gemiddeld 30 minuten per week, gegeven door de leerkracht(en) in de groep. Oefeningen binnen de Kanjerlessen zijn o.a.: rollenspelen met petten met concreet dagelijks gedrag, zoals het reageren op pesten door gepeste en meelopers/omstanders, een oefening waarin kinderen leren geen voeding te geven aan vervelend druk gedrag, feedback oefeningen waarin kinderen elkaar tips geven, aanpak voor meidenvenijn en vertrouwens oefeningen. Ook maken

we gebruik van diverse (digibord) materialen en oefeningen gericht op sociale vaardigheden, elkaar leren kennen, vertrouwen en attitude.

- Naast de reguliere Kanjerlessen spreken wij de kinderen aan op een wijze die passend is bij de Kanjertraining, voorbeeld hiervan: is het jouw bedoeling om...?
- Iedere schoollocatie heeft een Kanjercoördinator.
- Periodieke nascholing van leerkrachten betreffende de Kanjertraining.

3: ANTI-PEST PROTOCOL

3.1: Definitie van pesten

“Pesten is een stelselmatige vorm van agressie waarbij één of meer personen proberen een andere persoon fysiek, verbaal of psychologisch schade toe te brengen. Bij pesten is de macht ongelijk verdeeld. Relatief nieuwe manieren van pesten zijn het digitaal en mobiel pesten. Kinderen of jongeren gebruiken dan het internet (bijvoorbeeld pesten via het chatten) of pesten elkaar door vervelende berichten via de mobiele telefoon te sturen” (Bron: Lindenberg, 2005).

3.2: Verschil tussen plagen en pesten

Belangrijke verschillen tussen plagen en pesten zijn te ontleen uit de diverse definities van pesten. Zo is er bij pesten sprake van machtsverschil en is er bij plagen sprake van gelijkwaardigheid. Daarnaast is een kenmerk van pesten dat het systematisch en herhaaldelijk voorkomt en is plagen vaak incidenteel. Een overzicht van de verschillen tussen plagen en pesten is te vinden in onderstaand schema.

Plagen	Pesten
Iedereen is gelijkwaardig.	Er is machtsverschil.
Wie tegen wie verschild steeds; eerst doet/zegt de één iets en vervolgens de ander.	Het is steeds dezelfde die door de anderen als doelwit wordt uitgekozen.
Eén tegen één.	Een groepje tegen één.
Iedereen heeft lol.	Eén of een paar personen hebben lol; één in ieder geval niet.
Het is als grapje bedoeld.	Het is een bewuste, negatief gerichte actie tegen de ander.
Je kunt het zeggen als je het niet leuk meer vindt en dan stopt het.	Het is lastig te stoppen.

Bron: Henderson, M. (2013). Omgaan met pesten. P.16-17.

3.3: Vormen van pestgedrag

- Verbaal: schelden, narroepen, imiteren, belachelijk maken of uitlachen.
- Bedreigen: iemand tot iets dwingen, chanteren of intimideren.
- Fysiek: schoppen, spugen, slaan of knijpen.
- Materieel: spullen stukmaken, afpakken of verstoppen.
- Relatieel: iemand uitsluiten of uitsluiten, roddelen, geruchten over iemand verspreiden (al dan niet via mobiele telefoon en internet).

- Digitaal: belastend materiaal zoals filmpjes of foto's op internet plaatsen of versturen via de mobiele telefoon (Veenstra et al, 2014).

3.4: De rol van de leerkracht

Bij het voorkomen van pesten blijkt een schoolbrede aanpak goede resultaten op te leveren. Zo'n aanpak combineert interventies op school-, klassikaal en individueel niveau (van Rooijen, 2012). Ouders en de omgeving spelen een belangrijke rol bij deze gezamenlijke aanpak, omdat de pesten gezien wordt als een maatschappelijk probleem waarbij samenwerking van alle betrokkenen noodzakelijk is (Helvoirt & Smeets, 2014).

Het is belangrijk dat de leerkracht zicht heeft op de processen in de groep en de groep begeleidt bij de diverse fasen van de groepsontwikkeling. Periodiek worden de leerkrachten hierin bijgeschoold.

Kinderen in het basisonderwijs vertellen slechts in een kwart van de gevallen aan hun leerkracht dat ze worden gepest en in één derde deel van de gevallen vertellen ze het aan hun ouders (Kenter, 2000). Dit maakt het lastig pestgedrag tijdig te signaleren. Echter, de aanwezigheid van een vertrouwenspersoon binnen de school en kennis bij de leerkrachten over de plekken waar pesten vaak voorkomt draagt bij aan het tijdig signaleren van problemen. De top vijf van plekken waar het meest wordt gepest zijn (Veenstra, 2013):

- Op het schoolplein
- In de groep, als de leerkracht er even niet is
- Tijdens het overblijven
- In de hal/gang
- Tijdens de gymles en/of in de kleedkamer

Met bovenstaande interventies - en de inzet van de Kanjermethode - wordt gestreefd naar het zoveel mogelijk terugdringen en voorkomen van pestgedrag binnen de school. Mocht pestgedrag aanwezig zijn, dan wordt het stappenplan zoals beschreven in de volgende paragraaf richtinggevend.

3.5: Stappenplan bij pestgedrag

Bij pestgedrag wordt het volgende stappenplan richtinggevend:

Stap 1

Er vindt een gesprek plaats met de leerkracht en de betrokken kinderen. Dat wil zeggen met zowel het 'slachtoffer' als met de pester(s). In het gesprek met het slachtoffer wordt vooral besproken wat het kind nodig heeft. Denk hierbij aan gesprekken met de vertrouwenspersoon (= intern begeleider), training betreft de sociale vaardigheden e.d. Het gesprek met de pester(s) heeft o.a. een waarschuwende functie. De afspraken over de gewenste gedragsverbetering binnen gestelde termijn worden schriftelijk vastgelegd. Ouders van beide partijen worden geïnformeerd door de leerkracht over de besprekpunten en afspraken.

Stap 2

De naleving van de gemaakte afspraken wordt gecontroleerd en bijgehouden door de leerkracht binnen een termijn van vier weken. Pestincidenten worden vastgelegd door de leerkracht in ons leerlingvolgsysteem Parnassys. Door de leerkracht wordt de groep tevens betrokken bij de interventies. Tevens wordt de groep door de leerkracht betrokken bij de interventies. De rol benadering is een voorbeeld van een interventie die kan worden ingezet om de groep te betrekken bij het probleem. Deze benadering gaat er vanuit dat alle kinderen in de groep een rol spelen bij het

voortduren van het pestprobleem. De oorzaak ligt dus niet alleen bij slachtoffer(s) en pester(s) maar bij de groep als geheel (Simvalli et al, 2010).

Stap 3

Als het pestgedrag niet stopt, volgt na vier weken een tweede gesprek met de leerkracht, schoolleiding/IB, pester(s) en ouders van deze kinderen. Zij krijgen vier weken de tijd hun gedrag aan te passen. Tevens kan begeleiding ingezet worden om tot een gedragsverandering te komen. De bespreekpunten en afspraken worden schriftelijk vastgelegd door schoolleiding/IB. Indien er sprake is van geweest van grensoverschrijdend gedrag worden strafmaatregelen genomen tegen de pester(s).

Stap 4

Als het pestgedrag na bovenstaande maatregelen niet stopt, wordt een tijdelijke schorsing door de schoolleiding aan de pesters opgelegd. Hierbij wordt het protocol van Wereldkidz 'Schorsing en Verwijdering' gevolgd (zie schoolgids). Tevens kan hulpverlening ingezet worden om tot een gedragsverandering te komen. De bespreekpunten en afspraken worden schriftelijk vastgelegd door schoolleiding.

Stap 5

Indien het pestgedrag na bovenstaande maatregelen aanhoudt, kan de schoolleiding overgaan tot schorsing of zelfs een definitieve verwijdering van de pester(s). Hierbij wordt het protocol van Wereldkidz 'Schorsing en Verwijdering' gevolgd.

3.6: Interventies bij cyberpesten

Naast fysiek, verbaal, relationeel en materiaal pestgedrag en bedreigen is digitaal pesten één van de vormen van pestgedrag die veel voorkomt. Als school wordt digitaal pesten zoveel mogelijk voorkomen door onder andere in de groep lessen te geven over het goed gebruik van digitale middelen en sociale media. Denk hierbij aan het gebruik van een mobiele telefoon als leermiddel.

Indien er sprake is van cyberpesten zijn de volgende interventies mogelijk:

- Gesprek met het gepeste kind, ouders en leerkracht. Indien nodig worden er door ouders en/of school kopieën van de cyber pesterijen gemaakt.
- Leerkracht informeert de gepeste en ouders over de meldknop (www.meldknop.nl). Meldknop is in Nederland de schakel tussen hulpinstanties en sociale platformen als Facebook, Instagram, Twitter en Youtube. Hiermee kan Meldknop.nl uitzonderlijke gevallen van online problemen met hoge prioriteit melden bij een van de deelnemende bedrijven. Zo kunnen meldingen met voorrang worden verwijderd.
- Indien de daders bekend zijn een gesprek met de pester(s) en hun ouders. Er worden afspraken gemaakt over gedragswijziging en beeldmateriaal wordt verwijderd onder toezicht oog (zie stappenplan).
- Begeleiding voor de gepeste kind, in samenspraak met ouders.
- De leerkracht zet interventies in om te begeleiden bij het herstellen van de relatie tussen pester(s) en gepeste(n).
- De leerkracht zet extra interventies in voor een positief groepsklimaat (eventueel met externe deskundigen), waarbij 'omstanders' geactiveerd worden.
- Ouderavond over pesterijen via sociale media.
- Gedrag van de pester(s) monitoren en vinger aan de pols blijven houden bij gepeste(n).

4: ONGEWENST GEDRAG

Onder ongewenst gedrag verstaat de school:

- voortdurend, storend agressief en/of grensoverschrijdend gedrag van de leerling;
- bedreigend, agressief, grensoverschrijdend en/of voortdurend storend gedrag van ouders van het kind. Van belang hierbij is dat gegronde vrees bestaat voor de veiligheid van personeel of andere kinderen of voor de ongestoorde voortgang van het onderwijs. De schoolleiding kan hiertoe aangifte doen bij de politie.
- het niet meewerken van ouders bij het inroepen van externe ondersteuning van het samenwerkingsverband bij ernstige handelingsverlegenheid van de school in het belang van de ontwikkeling van hun kind.

Indien sprake is van een ernstig incident of handelingsverlegenheid ontstaat, zal overleg plaatsvinden tussen de schoolleider en de directeur. De directeur zal na dit overleg een besluit voor de te volgen procedure nemen. Deze procedure is vastgelegd in de wet primair onderwijs (WPO) artikel 40 en is te vinden in het Wereldkidz-beleid 'Schorsing en Verwijdering'.

Het protocol van Wereldkidz 'Schorsing en Verwijdering' is opgenomen in de schoolgids van de school en maakt onderdeel uit van ons Veiligheidsplan.

LITERATUUR OVERZICHT

Henderson, M. (2013). Omgaan met pesten. (2e dr.). Amsterdam: SWP Uitgevers.

Kenter, B. (2000). Ik ga weer naar school. Amersfoort: CPS.

Lindenberg, S., Veenstra, R., Oldehinkel, A., Winter, A. de., Verhulst, F., & Ormel, J. (2005). Pesten. Over daders, slachtoffers, dader/slachtoffers en niet-betrokken leerlingen. *Kind en Adolescent*, 26(3), 305-317.

Salmivalli, C. (2010). Bullying and the peer group: A review. *Aggression and Violent Behaviour*, 15(2), 112-120.

Van Helvoirt, C., & Smeets, M. (2014). Actieplan sociale veiligheid op school. Utrecht: PO-raad & VO-raad.

Van Rooijen, K., (2012). Wat werkt tegen pesten? Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.

Veenstra, R., Huitsing, G., Koens, R., Munniksma, F., Oldenburg, B., Van der Ploeg, R. & Velthausz, F. (2014). Databank effectieve jeugdinterventies: beschrijving 'KIVA'. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.